

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום"

פנחס זה אליהו שורש נשמתו מהשערות של אדם הראשון שלא נהנה מאכילת עץ הדעת ולא טַעַם טַעַם מִיתָה וקבורה

פרשתנו פרשת פנחס חלה תמיד [בשנה פשוטה שאינה מעוברת] בשבוע הראשון משלושת השבועות של בין המצרים, שאנו מתאבלים בהם על החורבן והגלות ומשתוקקים לגאולה העתידה, ולפי המבואר בגמרא (מגילה לא:) כי עזרא הסופר סידר את קריאת הפרשיות לפי מעגל שבתות השנה בכוונה מיוחדת, יתכן לומר שתיקן לקרוא פרשת פנחס בהתחלת ימי בין המצרים, כי בפתיחת הפרשה הבטיח הקב"ה שכר לפנחס זה אליהו, שיזכה לחיים נצחיים עד שיבוא לבשר לישראל באחרית הימים על הגאולה השלימה, כמו שכתוב (במדבר כה-י):

"וידבר ה' אל משה לאמר, פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כיליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום". ומפרש בתרגום יונתן: "את בריתי שלום, הֲאֵנָּה גִזַּר לִיה ית קִמִּי שְׁלֹם וְאֶעֱבְדִּינִיה מִלֶּאךְ קִיִּים וְיִיחִי לְעֵלְמָא לְמִבְשָׂרָא גְאוּלְתָּא בְּסוּף יוֹמִיא". פירוש: "הריני כורת עמו את בריתי שלום, ואעשנו מלאך קיים ויחיה לעולם, לבשר על הגאולה באחרית הימים".

ונראה לפרש דברי התרגום יונתן, היכן רמוז בפסוק "הנני נותן לו את בריתי שלום", שהבטיח לו הקב"ה שהוא עתיד להיות אליהו הנביא שיחיה לעולם ויבשר על הגאולה באחרית הימים, על פי מה שדרשו במדרש (ילקוט שמעוני כאן):

"לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. אמר רבי שמעון בן לקיש, פנחס הוא אליהו, אמר לו הקב"ה, אתה נתת שלום בין ישראל וביני בעולם הזה, אף לעתיד לבוא אתה הוא שעתידי ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים".

והנה שנינו בגמרא (קידושין לב.) שאם הבן רוצה להעיר לאביו על ענין שצריך תיקון, צריך לומר לו בלשון כבוד: "אבא מקרא כתוב בתורה כך". לפי זה יש לומר כי מטעם זה תיקן עזרא הסופר לקרוא פרשה זו בתחילת ימי בין המצרים, כדי שנרמז בקריאה זו לאבינו שבשמים: "אבא מקרא כתוב בתורה כך", הלא אתה הבטחת לפנחס הוא אליהו שיזכה לבשר לישראל על הגאולה השלימה, לכן אנו מתפללים לפניך הייליגער טאטע, רבונו של עולם "יזכר לך עתה אתמול אשר דיברת", תקיים מה שהבטחת ושלח לנו את אליהו הנביא שכבר יבוא ויבשר לנו על הגאולה השלימה.

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן בדמותו הנשגבה של אליהו הנביא זכור לטוב, שהוא פנחס בן אלעזר אשר קינא קנאת ה' צבאות והציל את ישראל מכליה, מדוע זכה לקבל שכר מדה כנגד מדה שיחיה לעולם ולא יטעם טעם מיתה, זאת ועוד שיזכה לבוא באחרית הימים לבשר לישראל על הגאולה העתידה.

"איש הנקרא בעל שער בסמניו, איש ואזור עור אזור במתניו"

פתח דברינו יאיר במאמר חכמינו ז"ל במדרש (ויק"ד כז-ד, קה"ד ג-יט): "אם יאמר לך אדם, [אפשר] שאילו לא חטא אדם הראשון ואכל מאותו העץ היה חי וקיים לעולם, אמור לו אתה כבר היה אליהו שלא חטא והוא חי וקים לעולם". נמצינו למדים חידוש גדול כי אליהו הנביא שהוא חי וקים הוא עדות נאמנה שאם לא היה אדם הראשון חוטא בעץ הדעת היה חי לעולם, שהרי בגלל חטא עץ הדעת נגזרה עליו מיתה, כמו שכתוב (בראשית ב-3): "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

אמנם בהשקפה הראשונה יש לתמוה על מה שאמרו במדרש "כבר היה אליהו שלא חטא

והוא חי וקיים לעולם", מהו הפירוש "שלא חטא", שאם הכוונה שלא חטא באכילת עץ הדעת, הלא כל הנבראים לא חטאו בעץ הדעת ועם כל זה נגזרה עליהם מיתה, ועל כרחך שהטעם לכך הוא כמו שגילה לנו רבינו האריז"ל ב"שער הגלגולים" (הקדמה כג), שכל הנשמות היו כלולות באדם הראשון בשעה שאכל מעץ הדעת, ולכן נגזרה מיתה גם על כל הנבראים שהיו כלולים בו בשעת החטא, אם כן הלא גם נשמתו של אליהו הנביא היתה כלולה באדם הראשון כשאכל מעץ הדעת.

רחש לבי דבר טוב לבאר כוונת המדרש בהקדם לבאר מה שייסד הפייטן האלקי בפיוט "אליהו הנביא" למוצאי שבת: "אִישׁ הַנִּקְרָא בְּעַל שַׁעַר בְּסַמָּיִו, אִישׁ וְאֶזְרוֹר עוֹר אֶזְרוֹר בְּמַתְנָיו". ומקור הדבר במקרא שכתוב (מלכים ב פרק א) כשחלה

אחזיה בן אחאב מלך שומרון ושלח שליחים לדרוש אצל בעל זבוב אלהי עקרון, ועלה אליהו הנביא לקראתם להוכיחם על שלא התפללו אל הקב"ה, וכשסיפרו על כך לאחזיה שאל אותם איך נראה האיש שהלך לקראתכם, ועל כך כתוב (שם ח): "ויאמרו אליו איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו ויאמר אליהו התשבי הוא". ופירש ב"מצודות דוד": "בעל שער, מגודל בשער הרבה, וחגור הוא בחגורה של עור".

ונראה לבאר הטעם שנשתבח אליהו הנביא בשני סימנים מובהקים הללו "איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו", על פי מאמר המדרש (שמו"ר מ-ג): "עד שאדם הראשון מוטל גולם, הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעתידי לעמוד ממנו, יש שהוא תלוי בראשו של אדם, ויש שהוא תלוי בשערו, ויש שהוא תלוי במצחו, ויש בעיניו,

מדרש: אליהו הנביא שחי וקיים לעולם הוא עד נאמן שאם לא היה אדם הראשון חוטא לא היינו מתים

מספרים תהלות ה': שורש נשמת אליהו הנביא מהשערות של אדם הראשון שלא נהנו מאכילת עץ הדעת

רבינו האריז"ל: הלזו של השדרה הוא במקום הקשר של תפילין שמקבל חיות ממצות תפילין של ראש

אדם הראשון הניח בגן עדן תפילין של "אור" ואחרי החטא עשה לו הקב"ה תפילין של "עור"

לך [הביאו לידי ואני אוכיח לך], טחנו ברחיים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום".

ויש לחקור היכן הוא מקום הלזו של שדרה שממנו קם אדם בתחיית המתים, ומצינו פתרון לחקירה זו במשנתו הטהורה של רבינו האריז"ל, כי עצם הלזו היא בראש השדרה בעורף כנגד קשר התפילין של ראש, כמו שכתב ב"אור החמה" על הזוהר הקדוש (פרשת נח טו). בשם רבינו חיים וויטאל:

"והענין כי תחיית המתים היא בסוד אותו העצם הנשאר בקרקע, וביארו בזוהר כי הוא עצם שמניח בו קשר תפלה של ראש, והטעם כי הוא גבוה מכל הגוף ואינו נהנה מן המאכל, ולכך אין שולט בו ריקבון ומשם נבנה הגוף, כמו שכתוב פרשת תולדות מדרש הנעלם דף קל"ז ע"א בפסוק בת תואל הארמי".

ונראה ברור כי רבינו חיים וויטאל קיבל דבר זה ממורו ורבו האריז"ל, כמבואר ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (שופטים ד-ה ד"ה והיא יושבת): "ואמרו רבותינו ז"ל עצם יש באדם במקום קשר תפילין שאינו מתרסק, וממנו יתגדל הגוף לעתיד ונקרא לו". וכן מבואר ב"ליקוטי הש"ס" להאריז"ל (מסכת ראש השנה ד"ה סוד י"א ימים): "הגיד שבעורף נגד הלזו, שאינו נהנה מאכילה ושתייה כלל סוד יום הכיפורים, לכן אינו שולט שם המות בלזו".

הנה מה טוב ומה נעים לצרף מה שמצינו בענין זה חידוש עצום בספר "עץ הדעת טוב" לרבינו חיים וויטאל (פרשת ויצא ד"ה או יראה אולם), כי מטעם זה יצר הקב"ה את הלזו של האדם בראש השדרה בעורף, כדי שיקבל את חיותו מקשר התפילין ועל ידי זה יוכל לקום בתחיית המתים, ולכן אם אדם אינו מניח תפילין ח"ו, אין

לומר שבאולי קליפתו של אליהו ז"ל הוה, וכל חלק זוהמת הנחש המגיע אל השער נמשכה בו, ומשום הכי לקה בשנים היינו יסורים ומיתה".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים יסוד גדול, כי נשמת אליהו הנביא היתה תלויה באותן שערות של אדם הראשון שלא נהנו מאכילת עץ הדעת, לכן זכה שלא טעם מיתה וקבורה, כי לא היה בכלל גזירת "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", ואילו איוב היה תלוי באותן שערות שנהנו מאכילת עץ הדעת לכן נידון ביסורין ומיתה [ואי"ה להלן נבאר היכן נמצאות השערות שבראש שלא נהנו מאכילת עץ הדעת]

הנה כי כן ירווח לנו להבין כוונת המדרש, כי אם יתמה אדם על כך שאילו לא חטא אדם הראשון בעץ הדעת היה חי לעולם, "אמור לו אתה כבר היה אליהו שלא חטא והוא חי וקיים לעולם". כלומר שלא חטא באכילת עץ הדעת, ולכן הוא חי וקיים לעולם, ומזה נשכיל להבין גם כן שאם לא היה אדם הראשון חוטא באכילת עץ הדעת, היו הוא וכל זרעו אחריו חיים וקיימים לעולם.

שורש נשמת אליהו מהשערות שבעורף כנגד הלזו שלא נהנה מחטא עץ הדעת

והנני להעלות על שלחן מלכים מה שהאיר ה' את עיני, להרחיב ולהעמיק הביאור בענין שורש נשמתו של אליהו הנביא מהשערות של אדם הראשון שלא נהנו מאכילת עץ הדעת, אשר כפי המבואר מטעם זה זכה לחיות לעולם ולא לטעום טעם מיתה וקבורה, על פי מאמר המדרש (ב"ר כח-ג):

"אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא, אמר ליה מלזו של שדרה, אמר ליה מנין אתה יודע, אמר ליה איתיתיה לידי ואנא מודע

ויש בחוטמו, ויש בפיו, ויש באזנו, ויש במלתין (זה מקום הנזם).

ותדע לך בשעה שהיה איוב מבקש להתווכח עם הקב"ה ואמר (איוב כג-א) מי יתן ידעתי ואמצאהו אערכה לפניו משפט, הקב"ה משיבו אתה מבקש להתווכח עמי (שם לח-ד) איפה היית ביסדי ארץ, מהו איפה, אמר רבי שמעון בן לקיש, אמר לו הקב"ה איוב אמור לי האיפה שלך באיזה מקום היתה תלויה, בראשו או במצחו או באיזה אבר שלו".

אליהו הנביא שורשו בשערות אדם הראשון שלא נהנו מאכילת עץ הדעת

ועתה בא וראה מה שמצינו הקדמה יקרה מאירת עינים בספר "מספרים תהלות ה'" [פירוש על פרק שירה לרבי חנניה ממונציליסי תלמיד הרמ"ע מפאנו זצ"ל נדפס במנטובה שנת תכ"א] (מאמר הפתיחה דף יב.), כפי הנראה ממה שקיבל מרבו הרמ"ע מפאנו, בענין נשמתו של אליהו הנביא באיזה מקום היתה תלויה באדם הראשון, על פי מה שדרשו במדרש (ב"ר יט-ה) מה שכתוב בחטא עץ הדעת (בראשית ג-ו):

"ותקח מפריו ותאכל ותתן ג' לאישה עמה ויאכל, גם רבוי, האכילה את הבהמה ואת החיה ואת העופות. הכל שמעו לה, חוץ מעוף אחד ושמו חול, הדא הוא דכתיב (איוב כט-ח) וכחול ארבה ימים. דבי רבי ינאי אמרי אלף שנה הוא חי, ובסוף אלף שנה אש יוצאה מקונו ושורפתו, ומשתייר בו כביצה וחוזר ומגדל אברים וחיי".

לפי זה מבאר רבי חנניה הקשר הנפלא בין אליהו הנביא ובין עוף החול שאינו מת, כי שורש נשמתו של אליהו הנביא הוא מאותן השערות בראשו של אדם הראשון שלא נהנו מאכילת עץ הדעת, אולם זה לעומת זה שורש נשמתו של איוב היה מאותן השערות שנהנו מאכילת עץ הדעת, הנה הדברים בלשון קדשו:

"והדברים עתיקים על העוף ששמו חול... שהעוף הזה אינו מת אלא מתלהב בלבת אש לסוף אלף שנה ושב לימי עלומיו, וגם על אליהו ז"ל דברים בגו שעלה (מלכים ב ב-א) ברכב אש וסוסי אש בסערה השמימה, ולא חלה ולא הרגיש כאחד האדם, והדבר ידוע כי ניצוץ דאליהו ז"ל בשערות אדם קדמאה הוה, ובהיות כי השער הוא רחוק מן הכל לקבל המזון, לכן קרוב להאמין שלא נתפשט שם ארסא דעכנא [הארס של הנחש הקדמוני].

ונוכל לומר כי הבעל חי אשר לעומתו, אולי הוא זה החול אשר גם הוא שומר צורתו. וכי תימא הא איכא איוב אשר גם הוא בשערה הוה ומת, נוכל

המנהג להזכיר את אליהו הנביא והמנהג לאכול סעודת מלוה מלכה שעצם הלזז נהנית ממנה, כי הצד השווה בין אליהו הנביא ועצם הלזז הוא ששניהם לא נהנו מאכילת עץ הדעת, ולכן זכה אליהו הנביא להיות השליח שיבשר לישראל על הגאולה העתידה ועל תחיית המתים שתתחיל מעצם הלזז, באופן ששני הדברים עולים בקנה אחד כפתור ופרח.

שורש נשמת אליהו משערות ראשו של אדם הראשון שתחת תפילין של ראש

בדרך זו במסילה נעלה להוסיף נקודה יקרה בענין שורש נשמתו של אליהו הנביא משערות ראשו של אדם הראשון, לפי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון סט קטו): כי אחרי שהרהר אדם הראשון בתשובה על חטא עץ הדעת: "מיד (בראשית ג-כא) ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, ואינון תפילין דאינון מעור". נמצינו למדים מכאן כי אחרי החטא עשה הקב"ה לאדם הראשון תפילין של עור.

אמנם נראה להביא ראיה ברורה שגם לפני חטא עץ הדעת לבש אדם הראשון תפילין נעלים יותר בגן עדן, ממה שכתב ב"ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק ו) וכן כתב בשל"ה הקדוש (פרשת במדבר תורה אור אות ה) בשם הזוהר הקדוש (פרשת ואתחנן רסא): "כי תפילין שאנו מניחים אף על פי שהם תפילין של עור, במקומם העליון הם תפילין של אור... ואילו לא חטא אדם הראשון או לא חטאו ישראל בעגל, היו מזדככים כמלאכים והיו זוכים לתפילין של אור, אמנם אחר החטא לא זכו ישראל אלא לתפילין של עור".

נקדים עוד מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת פקודי רכט): כי קודם חטא עץ הדעת כשהיה אדם הראשון בגן עדן היה מתלבש בכתנות אור, אלא שאחר כך כשנתגרש מגן עדן איבד את הכתנות אור והלביש אותו הקב"ה בכתנות עור:

"תא חזי, אדם הראשון כד הוה בגנותא דעדן הוה מתלבש בלבושא פגוונא דלעילא, ואיהו לבושא דנהורא עלאה, כיון דאתתרד מגנותא דעדן ואצטרך לגוונן דהאי עלמא, מה כתיב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בקדמיתא הוון כתנות אור, אור דההוא נהורא עלאה דשמש ביה בגן עדן".

בתרגום ללשון הקודש:

"בא ראה, אדם הראשון כשהיה בגן עדן היה מתלבש בלבוש בצורה של מעלה, והוא לבוש של אור עליון, כיון שנתגרש מגן עדן והוצרך לצורותיו

ביאור הטעם שאליהו הנביא נקרא בשני התארים: "איש בעל שער ואזור עור אזור במתניו"

אליהו הנביא היה בעל שער שלא קצץ את מותרות המוח כדי להמשיך קדושה לכל ישראל בעיני העולם הזה

אליהו הנביא הוא איש ואזור עור אזור במתניו כי בקדושתו הוא מפסיק תמיד בין הלב ובין הערוה

במוצאי שבת מזכירים שמו של אליהו הנביא יחד עם סעודת מלוה מלכה שהלזז נהנה ממנה

טוב הצפון לצדיקים ולשבע שמחות, אשר עליהם התפלל המשורר (תהלים טז-יא) תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך נעימות בימיך נצח".

מה נפלאים הם דברי ה"אליהו רבא" (סימן ש אות ג) כפי שהביא ה"פרי מגדים" ב"משבצות זהב" (שם ס"ק א) בשמו: "עיין אליהו רבא להכי אבר זה אין נפסד וממנו יברא לעתיד לבוא, דאדם הראשון אכל מעץ הדעת ונהנו כל האברים, נגזר עליהם לעפר תשוב, מה שאין כן אבר זה אין לו הנאה כי אם מסעודת מוצאי שבת, ובערב שבת לא נהנה לכך קיים".

וכן כתב הגר"א ב"הל אור" על הזוהר הקדוש (פרשת תרומה קנב): "והלזז של אדם לא טעם מעץ הדעת טוב ורע ולכן נשאר בסטרא דטוב". וכן כתב ב"מאור ושמש" (פרשת ויחי ד"ה ונראה): "והנה באדם יש עצם קטן הנקרא לו"ז שלא נהנה מעץ הדעת, לפי שאין לו שום הנאה ממאכל כל ששת ימים רק מסעודת מוצאי שבת כידוע, והוא חי לעולם וממנו יהיה תחיית המתים לכל הגוף לעתיד לבוא".

מעתה אמינא מילתא חדתא בדחילו ורחימו, להוסיף תבלין למה שגילה לנו תלמידו של הרמ"ע מפאנו רבי חנניה, כי שורש נשמת אליהו הנביא הוא משערות ראשו של אדם הראשון, ולפי האמור נראה שהכוונה בזה על שערות הראש של אדם הראשון במקום העורף, כנגד עצם הלזז שמניחים שם את קשר התפילין של ראש, לכן כמו שהלזז לא נהנה מאכילת עץ הדעת, כן אליהו הנביא ששורשו במקום השערות שעל אותו מקום לא נהנה מאכילת עץ הדעת.

מה נפלא לבאר בזה הטעם למנהג ישראל תורה שכתב הרמ"א (או"ח סימן רצה) בשם הטור: "ונהגו לומר ולהזכיר אליהו הנביא במוצאי שבת להתפלל שיבוא ויבשרנו הגאולה". לפי האמור יש לקשר בין שני המנהגים במוצאי שבת,

הלזז מקבל את חיותו מהקשר, ואינו יכול לקום בתחיית המתים.

ונראה פשוט כי גם הקדמה יקרה זו קיבלה רבי חיים וויטאל מרבו האריז"ל, ואמנם כן מצינו דבר זה כתוב הדר הוא לכל חסידיו ב"ליקוטי הש"ס" לרבינו האריז"ל (מסכת ראש השנה שבסוף הספר ד"ה ודלת) רמז הפסוק (שיר השירים ו-ז) שאנו אומרים אותו בשעת הנחת תפילין: "ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך ראשך כארגמן", ובלשון קדשו: "ודלת ראשך וגו', הנה ד' של תפילין היא על עצם הלזז, והתפילין הם חיים, ומושכים בלזז חיים על ידי הב' רצועות, ולכן משם היא התחייה".

הקשר הנפלא בין שני מנהגים במוצאי שבת להזכיר אליהו הנביא ולאכול סעודת מלוה מלכה

הנה מה טוב ומה נעים לצרף מה שמבואר בספרים הקדושים הטעם שתחיית המתים תהיה מעצם הלזז, על פי מה שכתבו הטור והמחבר (או"ח סימן ש סעיף א) ומקור הדבר בגמרא (שבת קיט:): "לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית". וכתב ה"בית יוסף" הטעם לכך בשם "שבלי הלקט" (סימן קל): "אבר יש באדם ונסכוי שמו, ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

וכתב על זה ה"מטה משה" (סדר הבדלה סימן תקיג) שהכוונה בזה על הלזז של השדרה שנוזר במדרש הנ"ל: "ונראה לי טעמא דמילתא, כי ידוע שאותו עצם לזז שמיה, והוא עיצומו ועיקרו ושרשו וממנו נתהווה האדם בעצם הטיפה, וכאשר ימות האדם העצם ההוא אינו נימוח ולא נפחת... והוא העצם שיש בו קיום נצחי, וממנו יחיה האדם לעת התחייה".

אחרי שהארץ עוד בזה הוא מסיים בלשון קדשו: "ובכן כל הזהיר בסעודה זו ומשביע לעצם הזה, יזכה שישביע בצחצחות נפשו בתענוגי רב

של העולם הזה, מה כתוב, ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, בתחילה היו כתנות אור, אור של אותו אור עליון ששימש בו בגן עדן."

הנה כי כן לפי המבואר ב"ראשית חכמה" ובשל"ה הקדוש: "כי תפילין שאנו מניחים אף על פי שהם תפילין של עור, במקומם העליון הם תפילין של אור... ואילו לא חטא אדם הראשון או לא חטאו ישראל בעגל, היו מזדככים כמלאכים והיו זוכים לתפילין של אור", נראה ברור כי אדם הראשון שלבש בגן עדן "כתנות אור" לבש שם "תפילין של אור", אלא שאחר החטא כשנתגרש מגן עדן ואיבד את כתנות "אור", עשה לו הקב"ה תפילין חדשים מכתנות "עור".

"אליהו בארבע" כוחו בקדושה מד' פרשיות תפילין של ראש

הנה כי כן כאשר נצרף מה שלמדנו מדברי רבי חנניה תלמיד הרמ"ע מפאנו, נראה לומר כי שורש נשמת אליהו הנביא הוא מהשערות של אדם הראשון במקום הנחת תפילין של ראש שלבש בהיותו בגן עדן, החל ממקום הנחת תפילין כנגד המוח דרך שתי הרצועות מימין ומשמאל עד הקשר של תפילין שהוא כנגד הלז של נהנה מאכילת עץ הדעת, ולכן כשחטא אדם הראשון אחר כך באכילת עץ הדעת, השערות הללו בהיותן במקום קדוש תחת התפילין של ראש שהיו בגן עדן "תפילין של אור" לא נהנו כלל מאכילת עץ הדעת, ולכן גם אליהו הנביא ששורשו מהשערות הללו לא נהנה מאכילת עץ הדעת.

מה נפלא להבין בזה מה ששינו בגמרא (ברכות ד:): "אליהו בארבע" [כשאלהו הנביא פורח בשליחותו של מקום הרי הוא הולך בארבע פריחות], ופירש ב"מגלה עמוקות" תניינא (פרשת פנחס דרוש ד אות ה) שזהו רמז על כוחו של אליהו הנביא בארבע פרשיות תפילין של ראש, ובלשון קדשו: "כי הרשע בלק ראה מה שאלהו בארבע, רצונו לומר הוא יצאח מלחמות מדין שהוא על ידי פנחס בארבע, ד' פרשיות של תפילין".

לפי דרכנו יש לבאר הענין בזה, כיכוחו של אליהו הנביא הוא בארבע פרשיות תפילין של ראש, אשר

כפי המבואר שורש נשמתו הוא משערות ראשו של אדם הראשון שתחת מקום הנחת תפילין של ראש, מתחילתו עד השערות שבמקום העורף כנגד הלז של נהנה בחטא עץ הדעת, לכן הוא מקבל חיות מארבע פרשיות שבתפילין של ראש.

על פי האמור יומתק להבין כוחו הנפלא של אליהו הנביא לעשות ניסים ונפלאות גם בזמן הגלות, וכן כוחו הגדול לעתיד לבוא להחזיר בתשובה שלימה את כל ישראל, כמו שכתוב: "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים כח-י): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ודרשו בגמרא (ברכות ו:): "אלו תפילין שבראש", לכן מאחר ששורש נשמתו הוא מד' פרשיות תפילין של ראש, יש בכוחו להפיל יראה גדולה על כל הקליפות בסוד "אליהו בארבע".

וזהו גם כן הטעם שהוא עתיד לבשר לנו על הגאולה העתידה, כשיתוקן חטא עץ הדעת של אדם הראשון, ויחיו כל המתים על ידי עצם הלז של נהנה מאכילת עץ הדעת, כי היות שגם אליהו לא נהנה מאכילת עץ הדעת, לכן לו נאה ולו יאה לבשר לישראל על הגאולה העתידה בתיקון השלם של חטא עץ הדעת.

"בעל שער" שערות של אדם הראשון "אזור עור" להפסיק בקדושתו בין הלב להערה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר שני הסימנים שהיו לאליהו הנביא, ונפתח בסימן הראשון "איש הנקרא בעל שער בסימניו", על פי מה שכבר הבאנו במאמר לפרשת קרח מה שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב"עירות דבש" (חלק א דרוש ו) הטעם שצוה הקב"ה (במדבר ח-ה) ללויים להעביר תער על כל בשרם, כי השערות הן רמז על מותרות ותאוות הגוף שצריך להסירן.

לפי זה נראה כי הן אמת שלכל ישראל שהיו כלולים באדם הראשון כשחטא באכילת עץ הדעת, ראוי שלא לגדל שערות ראשם שהן מותרות המוח, אבל אליהו הנביא ששורש נשמתו הוא משערות ראשו של אדם הראשון שתחת

התפילין של ראש שלא נהנו מאכילת עץ הדעת, יש דוקא ענין שלא לקצצן אלא להשאירן, כדי להמשיך קדושה לישראל שיתקדשו בכל עניני העולם הזה, כמבואר בשלחן ערוך (אור"ח סימן רלא): "בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך כדכתיב (משלי ג-ו) בכל דרכיך דעהו, ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים". וזהו הטעם שנקרא "איש בעל שער", לרמז שבקדושתו הוא בבחינת בעל השולט על השערות שהן מותרות המוח.

בדרך המלך נלך לבאר לפי זה גם מה שנשתבח אליהו הנביא: "איש ואזור עור אזור במתניו", על פי המבואר בשלחן ערוך (אור"ח סימן עד סעיף א) כי אם אין הפסקה בין לבו ובין ערוותו, אסור בדברי תורה או לברך שום ברכה, אלא צריך להפסיק בין הלב ובין הערוה, וזהו הטעם למנהג החסידים ללבוש חגורה מיוחדת בשעת התפלה, כדי לעשות פועל דמיון להפסיק בין הלב ובין הערוה.

והנה כאשר נתבונן נראה שאלהו הנביא זכה לברכה שיחיה לעולם, בזכות שלא היה לבו רואה את הערוה בסיפור הנורא של זמרי בן סלוא, כי מכל ישראל היה הוא היחידי שמסר נפשו לקנא קנאת ה' צבאות. ויש לומר שמעשה נשגב זה כבר פעל בחטא עץ הדעת, לפי מה ששינו בגמרא (שבת קמו:). כי כשחטא חוה בעץ הדעת, בא הנחש על חוה והטיל בה ובכל הנבראים זוהמא. נמצא לפי זה כי אליהו הנביא שלא השתתף בחטא עץ הדעת, הפריד את לבו מהערוה דהיינו מזוהמת הנחש.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הקשר בין שני התארים שנקרא בהם אליהו: "איש הנקרא בעל שער בסימניו, איש ואזור עור אזור במתניו", כי מאחר ששורשו היה מצד החלק הטוב של שערות אדם הראשון שלא נהנה מאכילת עץ הדעת, לכן זכה לקבל את הברכה שלא יטעם טעם מיתה וקבורה, וזהו גם כן הטעם שהוא לבוש באזור עור במתניו, כדי לגלות בזה שכוחו הוא להפריד בין הלב ובין הערוה, ומטעם זה הוא מקנא תמיד קנאת ה' צבאות בענין קדושת הברית, עד שיבוא לבשרנו על הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com